

**ქალის გამოსახულება პოლონელი  
ღევნილი „კავკასიელი“ პოეტების  
ლირიკაში**

**THE IMAGE OF A WOMAN IN THE LYRICS OF POLISH  
EXILED “CAUCASIAN” POETS**

**მარიამ ფილინა**

**Mariam Filina**

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის  
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი  
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი  
Faculty of Humanities

**საკვანძო სიტყვები:** პოლონელი „კავკასიელთა“ ქალთა  
გამოსახულება ლირიკაში, ქალი, როგორც ოცნება,  
მარტოობის გრძნობა, „კავკასიელი ანგელოზის  
ქანდაკება“

**Keywords:** woman in the lyrics of Polish exiled “Caucasian”  
poets, woman as a dream, a feeling of loneliness,  
“sculpture of a Caucasian angel”

XIX საუკუნის 30-50-წლების პოლონელი „კავკასიელთა“ პოეზია, უმეტესწილად, გზავნილებისა და ეპიტაფიების პოეზიაა. ქალისადმი მიძღვნივ კი ხშირად იმედის, სიყვარულის ერთგვარ ეპიტაფიას გვაგონებს, რადგან თავიდანვე ცნობილია, რომ შეხვედრა არ შედეგება.

ლიტერატურის კავკასიური განშტოება ცალსახად მამაკაცურ სამყაროს წარმოადგენს, რომელიც გადასახლებისა და ომის წესებს ემორჩილება. იმ პერიოდის პოლონელ კავკასიელ ავტორებს შორის არ იყვნენ ქალები, გარდა ერთისა, რომელსაც არ ჰქონდა კავშირი გადასახლების ლიტერატურასთან – ავტორისა, რომელიც ხელს შემდეგნაირად აწერს „პაულინა კ.“. თემები, მსოფლალქმა, ენა და გამოხატვის ფორმებიც კი ექსტრემალურ სიტუაციას ექვემდებარება. ეს ერთგვარი ანგარიშია ჯარისკაცთა ბედისა და მათი გადაადგილებების შესახებ, ეს არის „სამხედრო ლაშქრობის მწერლობა“, არ აქვს მნიშვნელობა, ლირიკული გზავნილი იქნება ეს, მოგონება თუ დღიური. ამ უაღრესად მამაკაცურ პოეზიაში რაღაც მნიშვნელოვანი გვაკლია – ქალის არსებობა. რა თქმა უნდა, ჩნდება ქალთა სახეები, მაგრამ თითქმის არ არის რეალური ობიექტი, რომელიც მთავარი უნდა იყოს „მამაკაცურ“ პოეზიაში. ეს კი მარტოსულობის განწყობას სძენს გადასახლების ლიტერატურას.

ბოლო, „კავკასიურ“, პერიოდში ეს განცდა უფრო ღრმავდება, თუმცა სრულ არამინიერებასთან ერთად სახე იძენს ახალ, რეალურ საფუძველს: ქალი შორსაა და სამუდამოდ არის დაკარგული.

„კავკასიელთა“ პოეზიაში არის ქალისადმი მიმართვის მეორე „ვარიანტი“. იგი კონკრეტულია, მაგრამ მიუწვდომელი, როგორც ეკატერინე ჭავჭავაძე-დადიანი, რომელსაც აღმერთებდა ვ. პოტოცკი, ლექსებს უწერდა ეკატერინეს ალბომში. თითქმის ყველა პოეტმა დატოვა მიმართვა ქალებისადმი, რომელთა სახელების გაშიფვრა, როგორც ჩანს, ვერ ხერხდება. მაგალითად, ზაბლოცკიც წერს „ვიქტორია ბ...სკაიას“, „კარო-

ლინა პ...სკაიას“, „კატაჟინას ს...რვაიადან“, „ამალია ე...სკაიას“. ლექსების ნაწილი, შესაძლოა, მოხვდა რეალურ ალბომებში, ხოლო ნაწილში, რომლებიც კავკასიაში შეიქმნა, შეიძლება მხოლოდ იგულისხმებოდეს ალბომი...

მამაკაცისთვის, რომელიც მზერას აპყრობს ქართველ ქალს, ეს ქალი მიუწვდომელ ქანდაკებად რჩება, ოღონდ „კავკასიელი ანგელოზის ქანდაკებად“, ე. ი. მიუწვდომელ ფასეულობათა განსახიერებად.

ქსავერი პეტრაშევიჩიმა ხოტბა შეასხა მოცეკვავე ქართველ ქალს. მან ლექსს დანვრილებითი კომენტარები დაურთო. მის სტრიქონებში თავს იჩენს სცენის კონკრეტულობა, მატერიალურობა, თუმცა გარეგნული სახის მიღმა უფრო ღრმა შრეა დამალული. მოცეკვავე ქართველი ქალი არის ქალურობის განსახიერება და, იმავდროულად, ქართველი ხალხის სულიერების სიმბოლოც.

ამგვარად, „კავკასიელთა“ შემოქმედებაში ქალები ოცნებათა სამყაროში სახლობენ, ოცნებებისა, რომელთა ახდენის იმედი თითქმის არ არსებობს. ეს კიდევ ერთი „ბოლომდე გაუფლერებელი ხმაა“, რომლის მიღმაც პირადი დრამა იმალება. იგი მთელი გადასახლების ლიტერატურას ერთგვარად „დაობლებულის“ ტონს სძენს.

The poetry of the Polish „Caucasians“ of the 1830-50s is, for the most part, the poetry of messages and epitaphs. Even devotion to a woman often reminds us of a kind of epitaph of hope, of love, since it is known from the beginning that a meeting does not take place.

The Caucasian branch of literature is uniquely a masculine world that obeys the rules of exile and war. Topics, worldview, language and even forms of expression are subject to extreme situations. This is a kind of account of the fate of the soldiers and their movements, it is a “military campaign writing”.

In this highly masculine poetry we lack something important – the existence of a woman. Of course, the faces of women appear, but it is almost not a real object, which should be the main one in “masculine” poetry.

Tadeush Lada-Zablotsky steadfastly avoids the reality of romantic love in a dream world. We do not even know if he had a real girlfriend in the Caucasus. We cannot understand this from poetic messages. In the last, “Caucasian” period, this feeling deepens, but with the complete unearthiness, it takes on a new, real basis: the woman is far away and lost forever.

Stanislav Vinicki has a lyrical poem “Georgian Woman”. For a man who catches the eye of a Georgian woman, this woman remains an inaccessible statue, but a “statue of a Caucasian angel”, that is, an embodiment of inaccessible values.

Xavier Petrashkevich praised the dancing Georgian woman. He added detailed comments to the poem. Its lines show the specificity of the scene, the materiality, although there is a deeper layer hidden behind the appearance. Dancing Georgian woman is the embodiment of femininity and at the same time, a symbol of the spirituality of the Georgian people.

Thus, in the work of “Caucasians”, women live in the world of dreams, dreams that have almost no hope of being realized. This is another “voice to the end”, behind which is hidden personal drama. It tones the whole literature of exile in a kind of “weakened” way.

## References:

- Vozniak, A. (1997).** Gruzinska viprava dami z kresuv. [WoŹniak A. GruziŹska wyprawa damy z kresów]. Warszawa, „Pro Georgia”. t. 6, s. 7–19. [WoŹniak A. Georgian expedition of a lady from the borderlands]. Warsaw: press of “Pro Georgia”. Vol. 6, pp. 7–19].
- Ianion, M. (1992).** Tadeush Lada-Zablotski. In: Literatura kraiova v okrese romantizmu 1831-1861. [Janion M. Tadeusz Łada-Zab<sup>3</sup>ocki, w: Litera-

tura krajowa w okresie romantyzmu 1831–1863]. [Janion M. Tadeusz Łada-Zab<sup>3</sup>ocki, in: National Literature in the Romantic Period 1831–1863]. Warszawa 1992 t. 3, s. 333– 368.

**Osovka, D. (1983).** Polske relacje y Kaukazu lat tshidzestykh-shesdzie-siontykh a literatura rosiiska. [Ossowska D. Polskie relacje z Kaukazu lat trzydziestych–szeœædziesi<sup>1</sup>tych XIX wieku a literatura rosyjska]. Praca doktorska. Warszawa: IS PAN. [Ossowska D. Polish relations from the Caucasus in the 1830s and 1860s and Russian literature]. PhD thesis. Warsaw: IS PAN.

**Paulina, K. (1839).** Wspomnienia Gruzii. Z opowiadania osoby, ktura tam podruz w roku 1830 odbila. [Paulina K. Wspomnienia Gruzji. Z opowiadania osoby, ktora tam podróz w roku 1830 odby<sup>3</sup>a]. [Paulina K. Memoirs of Georgia. From the stories of a person who traveled there in 1830]. Warsaw: press of „Niezapominajki”: pp. 61–79.

**Filina, M, Osovka, D. (2018).** Polonelta bedi Kavkasiashi. Natsili I. Polonel gadasakhebul poetta „Tbilisuri jgupi”. [The fate of Poles in the Caucasus. Part I. „Tbilisi Group” of Polish exiled poets. Tbilisi: press of „Universal”].